

ДУХОВНА БЕСЕДА

14.IV./1.IV.2013 г. Неделя 4-та на Великия пост, преп. Йоан Лествичник
Издание на православния катедрален храм "Успение на Пресвета Богородица" – София

СВЕТИТЕ ОТЦИ ЗА БОЖИЯ ПРОМИСЪЛ И СКЪРБИТЕ НА ХОРАТА

Господ Бог, Който е създал света (всичко съществуващо), не пребивава далеч от него и не го е предоставил сам на себе си. Обратно, никога и за миг не е прекъсвал и не прекъсва Своите възможно най-близки, живи и дейни отношения с него като свое създание. Цялото творение във всеки миг се нуждае от Неговите действия, които (до най-малки подробности) го съхраняват и насочват. Това непрекъсващо, непрестанно продължаващо Божие действие, което се проявява по всевъзможни начини по отношение на сътворения от Него свят, наричаме Божий Промисъл. Неговата цел е съхранение (опазване) на всичко сътворено и извеждането му към целта на неговото предназначение.

Праведният Божий съд над грешниците се извършва не само под вида на изпращаните им лични беди и страдания, но и като **обществени бедствия**. Всеобщото (масовото) развращение и нечестие на народите Бог поражда с обществени бедствия: войни, междуособици, поробване (безправна подвластност) от угнетители, стихийни бедствия, епидемии от болести и др. **п. Колкото повече са неразкаяните грешници сред народа, толкова по-близо е Божието наказание. И ако понякога Господ щади цели народи до известно време, това е защото сред тях се намират макар и немного, известни само Нему, праведници. Заради тях Божието милосърдие милува и грешниците.**

Големите обществени бедствия не са случайност. Те не са резултат от действията на някаква съвършено непонятна съдба, както мнозина мислят. Те са действия на Божието провидение, движено от Неговото правосъдие и милосърдие. Историята на човечеството потвърждава тази истина с много примери. В Библията, в книгата на пророк Йона, се разказва за Божия съд над великия град Ниневия. Пророкът бил изпратен от Бога да каже на жителите на града, че заради греховете им, целият град трябва да загине. „Стани, иди в Ниневия, град голям, и проповядвай в него, защото злодеянията му достигнаха до Мене" /Иона1:2/ -казва Господ на пророка. В славянския текст е казано „**ако възиде вопль зловы его ко Мне**".

Във връзка с това свт. Филарет Московски разсъждава: „Какво означава „**вопль зловы**"? - Означава, че пороците, беззаконията и неправдите са станали прекалено тежки и прекалено много. Затова притесняваните викат към Бога за правосъдие. „**вопль зловы**" на ниневитяните достигнал до Господа – това означава, че греховете им съзряли за наказание.

Ниневитяните повярвали на Божия пророк, уплашили се от Божия съд и се обърнали към Него в покаяние, в пост и молитва. Те не се бавили в своето обръщане, не си казали, че все още е неизвестно дали ще се сбъдне това пророчество. Нямамо и признаци за заплашващото бедствие. Нямамо никакви необикновени движения на природните стихии, нито облаци, нито мълнии или вихри, нямамо земетресения, нито един дом в града не бил се срутил. Но въпреки всичко, жителите повярвали, и без да очакват началото на бедствията, с чувство за собствена вина и с покаяние умилостивили Бога. Покаянието и молитвата са оказват най-действените средства срещу застрашаващи или вече настъпващи (от всички страни притискащи) бедствия. Изглеждало, че неотменимостта на Божия съд, както и достойнството на пророческите думи, които следвало да бъдат ненарушими, изисквали изреченото определение (присъда) да бъдат изпълнени без никаква промяна. **Но нищо не могло да възпрепятства проявата на Божието милосърдие и благодет, когато за тях бил открит път чрез покаянието и молитвата.** „И видя Бог делата им, че те се отвърнаха от лошия си път, и съжали за злото, за което бе казал, че ще направи върху тях, и го не направи.“/Йона 3:10/ В разкаянието на ниневитяните, което спирало (прекратявало) злото на греха, Бог видял средство да спре предстоящото зло на наказанието.

Примерът на Ниневия показва, че Господ дълготърпи до време, очаквайки изправлението на грешниците, но **когато вопълът на злобата се издигне до Него**, Той я укротява със Своя съд, за да не може тя (напълно) да унищожи доброто. Такива са най-общо причините за допускането на обществените бедствия, като за всеки отделен случай има и особени (конкретни) Божии съдби (решения). Но и по време на обществени бедствия, Господ не отнема Своя промисъл за всеки (отделен) човек, особено за праведниците и светиите. По време на обществени бедствия, намирайки се сред грешниците, и те страдат и умират, като с търпението си към (злините на) другите, умножават своите награди, а със страдалческа смърт придобиват вечен живот."

В първите три века, по време на гоненията срещу християните, Римската империя не веднъж преживявала различни обществени бедствия: продължителни и неуспешни войни, глад, чумни епидемии, наводнения и др. Тогава езичниците питали християните - защо вашият Бог търпи заедно с нас, с нашето светотатство, да бъдат наказвани и Неговите верни служители? Християнският апологет от II век Тертулиан им отговаря така: „Разберете какви са по същество Божиите намерения и вашето прекословие ще изчезне. **Бог, Който е отложил Вечния съд над всички хора за след края на света, не бърза преди това да прави разделения (между хората), каквито ще има след Съда.** Видимо Той постъпва с всички хора еднакво. Той иска неверните (неповярвалите, езичниците) да споделят богатата, каквито дава на Своите служители (на повярвалите, на

християните). А също така, Неговите служители да участват в множеството злини (бедствия) наравно с неверните, така че и едините и другите да усещат както Неговата благодост, така и Неговата строгост. Бидейки наставлявани от Него Самия чрез Неговите отсъждания (чрез действието на Неговия Промисъл), **ние обичаме Неговата благодост и се страхуваме от Неговата строгост.** Докато вие, обратно, презирате и едното и другото. На това (ваше отношение) се дължи, че всеки вид бедствия вие признавате като истинско наказание за себе си, докато ние ги считаме само за предпазване (предупреждения да бъдем внимателни). Ние не се оплакваме от тях, защото в този свят не търсим никаква изгода, освен по-скоро да излезем от него. Впрочем, на нас ни е известно, че именно вашите злодеяния привличат на земята небесния бич. Но тъй като ние сме едно общество с вас, по необходимост усещаме неговите удари, но в това с радост виждаме изпълнение на божествените предсказания, които утвърждават нашата вяра и надежда."

В средата на III век, в африканските провинции на Римската империя избухнали чумни епидемии. Особено голяма смъртност имало в такива големи търговски и културни центрове като Александрия и Картаген. В тези градове имало и много християни които страдали от бедствието, както и езичниците. В Картаген, останалите живи езичници се грижели единствено за своята безопасност, като оставяли своите заболели близки без никакви грижи, а мъртвите и умиращите изхвърляли на улиците. Разложението на трупове заразявало въздуха и усилвало епидемията. Появили се мародери, които разграбвали домовете на умиращите. Градът бил застрашен от пълно изчезване.

Картагенският епископ Киприян призовал своето паство да помага на населението. Всеки получил задачи какво да върши. Богатите давали пари, бедните помагали с труда си за общото дело. Мъртвите тела погребвали, а на болните, както християни, така и езичници, оказвали (възможните) грижи. Мнозина от християните, които самоотвержено се трудили, сами заболявали и умирали. Но постепенно, благодарение усилията на християнската общност, градът бил очистен от трупове и епидемията приключила.

Как гледали християните на това тежко обществено бедствие, както и на други подобни на него, и то във времето когато били жестоко преследвани и гонени от езичниците?

По време на тази чумна епидемия, по думите на свщмчк. Киприян Картагенски „християните проявявали огромно мъжество и самоотверженост, пребивавайки непоколебими с твърд ум, силна вяра и благочестие". Наистина, имало някои които от малодушие, слаба вяра, или от привързаност към временния живот, а понякога и поради отклонение от истината, не проявявали особено мъжество и не намирали в себе си непобедимата Божествена сила. За да укрепи проявяващите слабост, както

и да утвърди за още по-голяма решимост останалите, св. Киприян не веднъж се обръщал към паството си с увещателни слова. Той им пише: „Като воюваме за Бога, поставени в небесния лагер, и в очакване единствено на Божественото, ние трябва да съзнаваме себе си (като такива), за да не ни тревожат и смуцват ни най-малко светските бури и смутове. Нали Господ ни е предизвестил, че всичко това ще се случи. Като загрижено убеждава, поучава, подготвя и ободрява народа на Своята Църква за пълно понасяне на бъдещите злини, Той ясно предсказва, че в различни места ще има войни, глад, земетресения и мор. **И за да ни предпази от внезапен и неочакван страх от тези злополуки предварително ни внушава, че в последните времена тези бедствия ще бъдат повече и ще продължат да се увеличават.** И ето, казаното сега се сбъдва! Когато предсказаното се сбъдва, тогава следва изпълнение на обещанието, което Сам Господ дава: **„кога видите това да се сбъдва, знайте, че е близо царството Божие.“**/Лк.21:31/ Така е, възлюблени братя! „Близо е царството Божие“ - с преминаването на света (с изтичането на живота ни в света) идва наградата на живота, радостта на вечното спасение, постоянната безопасност и обитаването в изгубения навремето рай. Земното се сменя с небесно, малкото с велико, временното с вечно. Нима има място за тъга и безпокойство? В такъв случай кой може да се тревожи и опечалява, освен този, който няма достатъчна надежда и вяра? Обикновено скърби и се опечалява този, който се чувства зле в този живот, и комуто няма да стане по-добре и след него. Който тук, на земята, изчерпва (предава се) на всички житейски наслаждения, за когото тук (с края на този живот) приключва всяко утешение. За когото краткия и несигурен земен живот все още му доставя някаква приятност и удоволствие. За когото след напускане на земния живот ще остане единствено мъчителната присъда. Докато за тези, **които се надяват на бъдещите блага, страданията от сегашните бедствия са свършено нищожни.** Затова по време на нещастия, ние християните, не изпадаме в униние, не се съкрушаваме и не скърбим. Никакво разстройване в положението ни, никаква телесна болест, не ни довеждат до ропот. Като живеем повече духом, отколкото телом, ние **побеждаваме тялото със силата на духа.** Знаем и вярваме, че всички наши страдания и мъки, които претърпяваме, служат за наше изпитание и укрепване... **От смъртта може да се бои само този, който не иска да върви към Христа,** а да не иска да върви към Христа е свойствено само този, който не вярва че ще започне да царува с Христа...От смъртта трябва да се бои само този, който затова, че не се е родил от вода и дух (т.е. не е кръстен), подготвя себе си да стане жертва на геенския огън. Който не е ограден от кръста и страданията на Христа. Който след първата (телесната) смърт, ще бъде препратен към втората (духовната) смърт. От смъртта трябва да се бои този, който след излизането си от този свят ще се мъчи вечно, и за когото пребиваването

тук служи само като временна отсрочка на страданията и стенанията. Но такъв страх у истинския християнин не бива да има. В Писанието е казано: „*че праведния чрез вяра ще бъде жив*“/Рим.1:17/Ако ти си наистина праведен и живееш чрез вярата, ако истински вярваш в Христа, защо ти, предназначения да бъдеш с Христа, като си уверен в Божиите обещания, не си готов с любов да приемеш призива да отидеш при Христос, защо не приветстваш себе си с освобождението си от дявола (който има власт само на земята)?

Някои се смущават от това, че сегашната чумна зараза поразява еднакво както езичниците, така и нашите (християните)! **Сякаш християнинът е повярвал само затова, да не го застигат бедствия**, и като се наслаждава от временното земно щастие, освободен от всякакви злини, да бъде запазен за бъдещата радост!

Някои се смущават, че сегашната смъртност, както и други бедствия еднакво засягат както нас, така и езичниците. Нали по закона за **общия произход на всички човеци** от едни първородители, **докато сме в този живот ще носим еднаква човешка плът, както и всичко ставащо тук на земята остава общо за тях и за нас**. Докато се намираме тук, на земята, ние еднакво с всички други се подчиняваме на общите телесни закономерности, поради единството на човешкото ни естество. Ние сме свързани с останалия човешки род с еднаквата си плът, като се различаваме само по дух. И докато, *това тленното не се облече в нетление и това смъртното — в безсмъртие* /ср.1Кор. 15:53/, докато след свършека на този свят не се разделим по обители -във вечната смърт, или в безсмъртието, дотогава всички немощи на плътта за нас ще бъдат общи с всички останали човеци. Ще понасяме еднакво всичко, каквото се случи в света. Така неплодната земя, която не дава урожай, ще доведе до общ глад. Както при покоряването на един град, всички негови граждани се превръщат в пленници за победителя. По време на продължителна суша, недостигът на вода се чувства еднакво от всички. Когато един кораб се разбива в скала, всички пътуващи на него търпят корабкрушението. По същия начин, главоболието, трескавите пристъпи и припадъци, разслаблението (боледуването и недъзите) на всички човешки органи, няма как да не бъдат същите, както и за останалите хора, докато сме в този живот и носим еднаква плът.

Вехтозаветните праведници винаги са се отличавали с търпение. Апостолите били научени от Господа да не роптаят по време на нещастия, а каквото и да им се случи в този живот, да го понасят с мъжество и великодушие.

Страхът Божий и вярата трябва да те правят готов на всичко. Нито загубата на имущество, нито непрестанната и мъчителна скръб, причинявана от тежки телесни недъзи, нито тъжната раздяла с жена, деца, или умиращи приятели - всичко това не бива да става съблазън за теб, а да те подбужда

към подвизи. Не бива да разколебава и отслабва вярата ти, но още по-ясно да показва твоята доблест в духовното сражение. Всички злини, които ни се случват в тукашния живот, следва да (свикнем) да презираме в очакване на бъдещите блага. Без борба не може да има и победа, а когато се удържи победа - на победителите раздават венци (награди). Опитният кормчия проличава по време на буря, а войнът се доказва по време на сражение. Безсмислено е да се хвалиш, когато си извън опасност. Истината проличава и се вижда по време на стълкновения с бедите. Дълбоко вкорененото дърво не се клати от ветровете. Здравонаправеният кораб не се разбива от ударите на вълните. Когато на хармана (гумното) отвяват пшеницата, вятърът не отнася големите и пълни зърна, а безполезните и празни плевели. Затова и ап. Павел, след корабкрушения, побои, многократно и тягостно изнемощяване и страдание на тялото, говори за себе си, че не изнемогвал в бедите, а укрепвал. Колкото повече бил изкушаван, толкова по-устойчиво съвършенство достигал. /ср.2Кор. 12:7-9/ /продължава в следващия брой/

Адаптиран превод от: Г ШИМАНСКИЙ, УЧЕНИЕ СВЯТИХ ОТЦОВ..., стр.371, 396-401 , М. 2006 год.